

Yttrande SOU 2025:28 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande

Skellefteå kommun har getts möjlighet att yttra sig över förslaget i SOU 2025:28 Frihet från våld, förtryck och utnyttjande - En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. Skellefteå kommun ställer sig positiv till förslagen men anser att det också väcker frågor om reformarbetet kommer att resultera i tydliga praktiska och strategiska genomförandemodeller med tillräckliga resursanslag för att nå måluppfyllnad. Utifrån slutbetänkandets innehåll vill kommunen yttra sig över några av förslagen.

Sammanfattning

Skellefteå kommun ställer sig positiv till förslaget om att reformera den jämställdhetspolitiska strategin i arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande från tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag till ett hållbart, långsiktigt, centraliserat arbete genom stärkt grunduppdrag, samordning av resurser och spetskompetens samt klargörande av ansvarsfördelning. Skellefteå kommun anser att en stärkt styrning av centrala myndigheter och möjligheter att erhålla ekonomiska och kompetensmässiga resurser kan bli till stöd för såväl kommunens strategiska och övergripande arbete som för kommunens anställda i möten med människor i utsatta situationer.

En farhåga som Skellefteå kommun vill lyfta fram är kring resurstilldelning. För att nå måluppfyllnad och implementera jämställdhetsarbete med den kvalitet som krävs för att förändra normer och värderingar i samhället kommer det att utöver långsiktighet krävas omfattande ekonomiska och personella resurser. Ekonomiska och personella resurser krävs bland annat för att ändra kulturella värderingar bland vuxna, att nå dem som använder våld, förtryck och utnyttjande, att ge kvinnor och barn rätt till trygghet vilket är en förutsättning för jämställdhet, samt för att utbilda dem som arbetar ute på fältet för att kunna implementera jämställdhetsarbetet med hög kvalitet. Ekonomiska och personella resurser krävs för att förändra värderingar och därmed minska sannolikheten för att barn och ungdomar dras in i en tillvaro där våld, förtryck och utnyttjande blir ett maktmedel som höjer deras status i de kretsar de befinner sig. Barn och ungdomar behöver en meningsfull fritid, stöd i skolarbete och ett tydligt budskap om vad som samhället förväntar sig av dem och vad de själva kan få ut av samhället.

En annan farhåga som Skellefteå kommun vill lyfta fram är att styrformerna inte blir tillräckligt specifika med avseende på bland annat uppsättande av tydliga mål, för målen adekvata lagstiftningsåtgärder, resurstilldelning och uppföljning.

Förutsättningar för statligt stöd för arbetet på regional och lokal nivå (avsnitt 5)

Skellefteå kommun instämmer i att det kan vara svårt att nå upp till de krav som ställs i lagstiftningen och att ett tydliggörande om vilka insatser som är lagkrav och vilka som är frivilliga vore gynnande. Dessutom behöver framtagna strategier på området åtföljas av en tydlig styrning samt resurstilldelning till kommunerna.

En farhåga som Skellefteå kommun vill lyfta fram är att om kommunerna inte lever upp till sina åtaganden så påverkas tilliten från medborgarna negativt. De ekonomiska och personella resurser som kommunerna har att tillgå kommer att påverka deras möjlighet att arbeta med målgrupperna utifrån förslaget.

Regeringens styrning och av förvaltningsmyndigheterna (avsnitt 6)

Skellefteå kommun ser risker med att sätta upp ett allt för övergripande mål som i slutändan kan göra det svårt för kommunerna att prioritera vilka av delmålen som ger störst effekt på kort och lång sikt. Risker är då, som även framhålls i avsnitt 6.1.6, att det blir tjänstemän som prioriterar istället för kommunledning och nämnder.

Skellefteå kommun ser också att det följer risker med uppföljning och återrapportering av vaga mål. Uppföljningen ska kunna resultera i kunskap om att man gör rätt saker, eller beslut om förändringar eller förbättringar och ibland kanske till och med en helt ändrad inriktning. Om ett mål är allt för vagt kan resultaten av en god uppföljning och återrapportering utebli.

Samverkan mellan myndigheter (avsnitt 7)

Skellefteå kommun vill framhålla att det är värdefullt att utreda hur samverkan mellan myndigheter kan bidra till att stärka skyddet för den enskilde. Skellefteå kommun håller med om att det är viktigt att bygga vidare på de olika samverkansstrukturer som redan finns utarbetade i det jämställdhetspolitiska arbetet. Det gäller även samverkan kring såväl våldsutsatta som våldsutövare som behöver utvecklas och förbättras på alla preventionsnivåer, inte minst i det tidiga förebyggande arbetet, samt att man ser till att implementera tvärsektoriella strukturer för att förebygga att stuprör skapas i de olika uppdelningar av de generella och mer specifika delarna i det brottsförebyggande arbetet.

Skellefteå kommun anser att det är till fördel att stärka kommunala nätverk och skapa strukturella förutsättningar som säkerställer att personer som flyttas över kommungränser tas om hand och får ändamålsenliga insatser och det stöd som var avsett vid flytten då våldsutsatta ofta är i behov av insatser från flera aktörer.

Skellefteå vill dock särskilt lyfta fram att ett krav på ökat informationsutbyte och samverkan ställer krav på att utförarna är väl införsatta i och trygga med de sekretessbrytande bestämmelserna som aktualiseras.

Förslag för effektivare styrning genom stärkt samordning och samverkan (avsnitt 8)

Skellefteå kommun instämmer i förslaget om att hedersrelaterat våld och förtryck ska omfattas av det sjätte delmålet då det strukturellt tillhör kategorin våld och förtryck.

Skellefteå kommun vill framhålla att genom att särskilja hedersrelaterade brott från andra brott inom samma kategori riskerar det att minska intresset för beivrandet av brottet. Brott inom familj är oavsett kultur systematiskt, långvarigt och inte sällan blir personer som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck ställda helt utanför sitt sociala nätverk om de inte underordnar sig familjens regler och krav, vilket kräver särskild kompetens i bemötande, resurser, samordning och skydd.

Skellefteå kommun delar uppfattningen om att Jämställdhetsmyndigheten, såsom nationellt samordningscentrum, bör få ett förtydligat och ett förstärkt ansvar för samordningen av det jämställdhetspolitiska arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel. Skellefteå kommun vill dock framhålla vikten av att de uppgifter som rör nationell samordning av arbetet mot människohandel och hedersrelaterat våld som Länsstyrelsen i Östergötland (Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, NCH) ansvarar för idag tas över med särskilt beaktande av redan upparbetad kompetens och samverkan som finns inom området.

Styrning genom strategier (avsnitt 9)

Skellefteå kommun ställer sig positiv till att länsstyrelsernas roll som regionala samordnare ska förtydligas och att de ska vara navet i genomförandet av strategin på regional nivå.

Överväganden inför förslag till nationell strategi (avsnitt 10)

Skellefteå kommun instämmer i att en särskild strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck kan öka risken för att man i det praktiska arbetet inte upptäcker att den som är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck även utsätts för andra våldsformer och vice versa.

Förslag till strategins utgångspunkter och strategiska områden (avsnitt 11)

Med anledning av att målgruppen barn som växer upp med våld bland annat löper högre risk att senare i livet själv utsättas för våld, utsätta andra för våld och dras in i annan kriminalitet vill Skellefteå kommun lyfta vikten av att i strategin lägga stort fokus på barn som är utsatta för eller bevittnar våld i nära relationer.

Förslag om förstärkt uppföljning (avsnitt 14)

Skellefteå kommun vill framhålla att långsiktighet och resurstilldelning är viktiga instrument för att uppnå sjätte delmålet då våld, förtryck och utnyttjande är ett systematiskt och världsomfattande samhällsproblem. Uppföljningen av sjätte delmålet behöver vara specifik, relevant och begriplig med indikatorer som följer upp såväl kortsiktiga som långsiktiga mål. Kvinnors och barns rätt och möjlighet till trygghet är en förutsättning för jämställdhet.